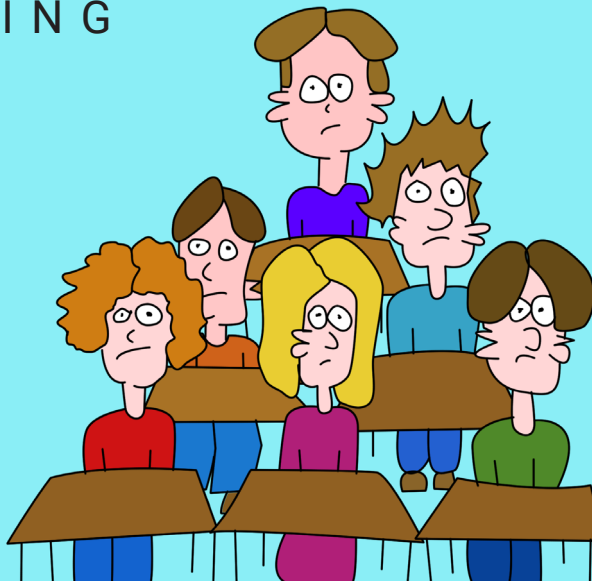

GROEPSGEDOE

HANDLEIDING

INLEIDING

Het pestpreventiepakket GroepsGedoe zet jongeren op een laagdrempelige manier aan het denken. Jongeren krijgen meer zicht op de impact die pesten heeft op de groep en hoe schadelijk dit is voor iedereen. Door de werkvormen worden jongeren bewust gemaakt van wat ze samen kunnen doen om voor een veilig sociaal klimaat in de groep te zorgen. Veel van de werkwijzen in dit pakket zijn gebaseerd op de uitgangspunten van oplossingsgericht werken. De methodiek die Inso Kim Berg met Steve de Shazer ontwikkelde is een krachtige manier van werken die autonomie versterkt en gericht is op oplossingen.

In elke groep is weleens gedoe. Met de werkvormen uit dit pakket kan de groepsdynamiek positief beïnvloed worden. GroepsGedoe past bij bestaande anti-pestprogramma's en vormt daarop een mooie aanvulling. Het bevat drie verschillende spel/werkvormen:

Kwartet-Gedoe

Dilemma-Gedoe

Stellingen-Gedoe

Het kwartet-Gedoe bestaat uit 11 kwartetten. Dilemma-Gedoe heeft 29 kaartjes en Stellingen-Gedoe bevat 26 verschillende kaartjes. Iedere werkvorm heeft verschillende werkwijzen zodat het geheel flexibel in te zetten is, passend bij de leerstijl en voorkeur van de begeleider en aan te passen aan de groep. Er is voldoende materiaal om meerdere lessen aan de slag te gaan met de werkvormen.

VOOR WIE:

GroepsGedoe is geschikt voor jongeren vanaf ongeveer 9 tot 15 jaar. GroepsGedoe kan gebruikt worden voor leerlingen van de bovenbouw van het Primair Onderwijs en voor de onderbouw van het Voortgezet Onderwijs. Ook buiten het onderwijs kan GroepsGedoe ingezet worden. Het is geschikt voor de kinderopvang, sportverenigingen, jeugdzorg enz. Kortom voor allerlei situaties waarin jongeren bij elkaar komen.

Het verdient aanbeveling om binnen een organisatie met de teamleden die met GroepsGedoe gaan werken, het spel te verkennen en te gaan spelen. Het is dan gemakkelijker om te bepalen welke werkvorm en welke werkwijze bij een groep het best ingezet kan worden.

Met GroepsGedoe kan tevens gewerkt worden tijdens bijeenkomsten met ouders. Hoe breder binnen de organisatie het gesprek gevoerd wordt hoe groter het draagvlak voor het werken aan een veilige school en een adequaat antipestbeleid zal zijn.

KWARTET-GEDOE

Het werken met het kwartet spel is een speelse, laagdrempelige manier om met elkaar in gesprek te gaan over pesten, de preventie daarvan en over sociale veiligheid binnen de groep. Het nodigt uit tot nadenken over eigen en andermans ervaringen, belevingen en gedachten met betrekking tot pest-problematiek.

Bekijk als begeleider de kwartetten kritisch en kies die kwartetten die passen bij deze groep of die passend zijn bij het groepsproces op dit moment. Kies een van de werkwijzen uit. Het kwartet spel is vaak een ontspannen manier om het gesprek op gang te brengen.

Voor de eerste werkwijze zijn meerdere kwartet spellen nodig bij de overige werkwijzen is één spel voldoende. Bij werkwijze drie zijn Post-its en potloden of pennen nodig. en bij werkwijze vier zijn kleurpotloden of stiften nodig, voldoende stevige kaartjes.

KWARTET-GEDOE WERKWIJZE 1

Verdeel de klas in groepjes van 5 à 6 kinderen. Ieder groepje krijgt een kwartet spel. Het spel wordt gespeeld zoals bij een gewoon kwartet spel. Vier kaarten van een categorie vormen een kwartet. Het groepje met de meeste kwartetten wint. Wie aan de beurt is, vraagt aan één van de anderen een kaart. Als diegene die kaart heeft, dan moet deze afgegeven worden en mag doorgedaan worden met kaarten vragen. Heeft diegene de kaart niet dan krijgt deze de beurt. Vaak ligt de focus van de spelers op het spel willen winnen. Dat is niet erg: het zorgt voor ontspanning rondom dit onderwerp dat vaak wat 'beladen' is.

KWARTET-GEDOE WERKWIJZE 2

Het spel wordt grotendeels gespeeld als in werkwijze 1. Verdeel de groep in 5 of 6 teams: ieder team is één speler.

Verdeel de kaarten over de teams. Iedere keer wanneer er een kwartet gehaald is wordt kort de inhoud van het kwartet besproken.

Wat vinden leerlingen van de uitspraken?

Wat vinden ze van de tekeningen?

Hebben ze zelf weleens zoiets gezegd, gehoord meegemaakt?

Ook kan gebruik worden gemaakt van het formulier 'Opbrengst' (downloaden via <http://www.kiereso.nl/formulier-opbrengst/>).

KWARTET-GEDOE WERKWIJZE 3

Het spel wordt gespeeld zoals in werkwijze 2 wordt omschreven. Ieder team krijgt een pakje Post-its. Na ieder kwartet dat is gehaald kan de begeleider de leerlingen een of meerdere vragen laten beantwoorden. De antwoorden moeten kort en bondig zijn. Voordeel van het werken met Post-its is dat leerlingen hun mening kernachtig moeten samenvatten in steekwoorden.

Mogelijke vragen:

- Schrijf op waar je aan denkt wanneer je dit kwartet ziet.
- Waarom kloppen de uitspraken die op de kaartjes staan wel?
- Waarom kloppen de uitspraken die op de kaartjes staan niet?
- Verzin een vijfde uitspraak bij deze categorie.

Plak alles op een groot vel, hang het op in de klas of fotografeer het en deel het met de deelnemers.

KWARTET-GEDOE WERKWIJZE 4

Gebruik deze werkwijze na het spelen van een van de voorgaande werkwijzen.

Nodig: kleurpotloden en stevige bladzijdes (briefkaartformaat).

Leerlingen krijgen de opdracht om in een groepje zelf een kwartet te maken. Ieder groepje krijgt een categorie waar ze vier plaatjes en teksten bij moeten maken. In de teksten mag het woordje 'niet' of 'nooit' niet voorkomen. Dit om leerlingen te laten denken in positieve (oplossingsgerichte) mogelijkheden.

Het is ook mogelijk om kaartjes via www.kiereso.nl te downloaden. Op deze kaartjes schrijven leerlingen bovenaan categorieën, ze maken een tekeningetje in het vakje en schrijven de verschillende uitspraken die ze in hun groepje bedacht hebben eronder. Met een markeerstift wordt op elk kaartje een uitspraak gemarkeerd zoals dat bij een echt kwartetspel ook het geval is.

CATEGORIEËN:

- Het wordt gezellig in de groep als...
- Wij zijn een fijne groep omdat...
- Wij werken goed samen door...
- Iedereen hoort erbij want...
- Wij komen voor elkaar op door...
- De sfeer in groep is goed als...- Samen zijn we sterk want...
- Leuk aan onze groep is...
- Als groep zijn we goed in...
- Onze groep is goed in...
- Wij helpen elkaar wanneer...
- Wat we vandaag al kunnen doen is...

DILEMMA-GEDOE

De kern van een dilemma is dat beide stellingen ongeveer gelijkwaardig zijn. Leg uit aan leerlingen dat de keuzes soms moeilijk zijn. Leg uit dat het niet erg is om van gedachten te veranderen. Nadenken is in essentie van gedachten veranderen...

Bekijk de dilemma's vooraf kritisch en kies kaarten die passen bij deze groep of die passend zijn bij het groepsproces op dit moment.

Bij werkwijze drie zijn Post-its en potloden of pennen nodig en een groot vel papier.

DILEMMA-GEDOE WERKWIJZE 1

Maak ruimte zodat er beweegruimte ontstaat, leerlingen moeten letterlijk een kant kiezen. Er worden steeds dilemma's voorgelezen.

Groepsleden die het eens zijn met de eerste stelling gaan naar rechts, degenen die eens zijn met de tweede stelling gaan links staan. In het midden mag (nog) niet. Dan gaan groepsleden proberen met argumenten leerlingen laten wisselen van kant. Wanneer iemand een nuance aanbrengt mag iedereen die dit goed vindt een stap naar het midden zetten. Schrijf mooie aanpassingen op, fotografeer ze en hang ze in het lokaal of deel ze met de groep.

Hou vaart in het 'spel' en zorg ervoor dat iedereen een inbreng heeft.

DILEMMA-GEDOE WERKWIJZE 2

Deze werkwijze lijkt op de vorige werkwijze: er is beweegruimte nodig en leerlingen gaan proberen met argumenten anderen te laten oversteken. Het verschil is dat ze niet zelf kiezen maar ingedeeld worden in voor en tegenstanders.

Maak de groepen steeds anders van samenstelling en zorg voor inbreng van iedereen. Ook nu worden de geformuleerde stellingen op een groot vel geschreven, gefotografeerd en in het lokaal opgehangen en/of gedeeld met de groep.

DILEMMA-GEDOE TIP:

Soms hebben jongeren de neiging om aan één kant te blijven staan.

Tip: laat leerlingen bij het eerste dilemma kiezen voor links of rechts gaan staan. Wanneer het volgende dilemma aan de beurt is moeten ze niet rechts of links gaan staan maar aan voor- of achterzijde van de ruimte. Er zijn dan niet twee maar vier kanten waar leerlingen naar toe kunnen lopen.

Ervaring leert dat wanneer leerlingen sowieso in beweging moeten komen ze ook eerder geneigd zijn ècht te kiezen.

Wanneer een groep passief blijft kan dat iets zeggen over de veiligheid in de groep.

DILEMMA-GEDOE WERKWIJZE 3

Verdeel de groep in twee- of drietallen. Verder zijn er Post-its en pennen nodig en een groot vel papier. De dilemma's worden voorgelezen. Leerlingen gaan in hun groepje overleggen en vervolgens naar aanleiding van het dilemma een argument voor of tegen bedenken. Dit wordt op een Post-it genoteerd. De Post-its worden op een gezamenlijke flap gezet.

Bespreek na afloop opvallende uitspraken in de groep.

MOGELIJKE VRAGEN:

Zijn er overeenkomsten, verschillen?

Welke thema's keren steeds weer terug in het groepsgesprek?

Schrijf deze op om op een later tijdstip te bespreken.

Aanvullende opdracht: maak eigen dilemma's en wissel deze uit.

STELLINGEN-GEDOE

Via www.kiereso.nl worden regelmatig nieuwe mogelijkheden en werkwijzen met stellingen gepubliceerd. Bekijk de stellingen vooraf kritisch en kies kaarten die passen bij deze groep of bij het groepsproces op dit moment. Voor sommige werkwijzen is extra materiaal nodig.

STELLINGEN-GEDOE WERKWIJZE 1

Nodig: voor ieder groepje een setje peststellingen, een rood, een groen en een wit vel papier (A3).

Leerlingen lezen in kleine groepjes de stellingen door en beslissen welke afgewezen worden en op een rood vel terecht komen. De stellingen waar men het mee eens kan zijn komen op een groen vel en die waarover men twijfelt op een wit papier.

Selecteer de vijf stellingen waar de meeste leerlingen achter kunnen staan. Kies vervolgens de vijf stellingen waarvoor het minst draagvlak is.

NABESPREKING

Bespreek met de groep de opbrengsten. Leg (of hang) daarvoor eerst alle vellen met stellingen van de verschillende groepjes bij elkaar. Hierdoor ontstaat een beeld van wat de groep vindt.

Mogelijke vragen:

- Zijn er grote verschillen tussen de groepen?
- Waar zijn de groepsleden het over eens?
- Wat valt op?
- Welke stellingen liggen op het witte vel? Wordt daar verschillend over gedacht?
- Kunnen op basis hiervan afspraken gemaakt worden over de sociale veiligheid in de groep?

STELLINGEN-GEDOE WERKWIJZE 2

Nodig: Een setje pest-stellingen, een dobbelsteen, een pakje Post-it, pennen en een groot vel papier.

De begeleider leest een stelling voor en gooit met de dobbelsteen. De leerlingen krijgen Post-its waarop ze het gegooid getal schrijven en het antwoord op de bij behorende vraag.

Na het opschrijven enkele leerlingen kort laten vertellen wat ze hebben opgeschreven.

Schrijf de stelling op een groot vel papier en laat leerlingen hun Post-it eronder plakken. Gezamenlijk kijken naar de opbrengst en zaken die opvallen bespreken in de groep

DOBBELSTEENVRAGEN

Waarom klopt de stelling?

Waarom klopt de stelling niet?

Herschrijf de stelling.

Geef hiervan een voorbeeld

Vul de stelling aan met omdat...

Vul de stelling aan met maar...

STELLINGEN-GEDOE WERKWIJZE 3

Nodig: Voor ieder groepje, een setje pest-stellingen, een pakje Post-its, pennen en een groot vel papier.

Leg de kaartjes open op tafel.

Alle leerlingen kiezen een stelling die hen aanspreekt en gaan in groepjes van vier uiteen.

In het groepje legt elke deelnemer aan de anderen uit waarom voor dit kaartje gekozen is.

Voor elke stelling worden vervolgens oplossingsgerichte vragen op een Post-it beantwoord.

Belangrijk om tijdens deze werkvorm rond te lopen: leerlingen hebben soms even hulp nodig.

Post-its op een groot vel (waar de stelling boven staat) plakken en plenair de opbrengsten bespreken.

OPLOSSINGSGERICHTE VRAGEN:

- Wat is er aan de hand in deze stelling?

- Wat zou je willen of wensen dat er zou gebeuren, wat zou een doel kunnen zijn?

- Hoe ziet de 'ideale' situatie er uit, als het doel is gehaald?

- Wanneer gaat het al goed?

- Wat is anders wanneer dit doel gehaald is?

- Wat is het eerste kleine stapje dat jij vandaag al zou kunnen zetten zodat het beter gaat?

STELLINGEN-GEDOE WERKWIJZE 4

Nodig: Een setje pest-stellingen en net zoveel kleine rode en groene kaartjes als er leerlingen zijn. Alle leerlingen krijgen een rood en een groen kaartje. De begeleider leest de stellingen een voor een voor en de leerlingen geven aan of ze het ermee eens zijn (door het opsteken van een groen kaartje) of dat ze het er niet mee eens zijn (rood kaartje). Na iedere stelling kunnen een aantal argumenten voor of tegen de stelling worden uitgewisseld. De begeleider leidt de discussie.

VARIATIE

Nodig: Een setje peststellingen, computer en een beamer/smartboard. Leerlingen hebben een (smart) telefoon of tablet/laptop nodig (deze werkwijze is een digitale variant van werkwijze 4).

Zet een kahoot klaar waarin de stellingen staan. Simpele instructie te vinden op:
<https://www.youtube.com/watch?v=hSlbOiqO4so>

Een andere manier van digitaal discussiëren kan via socrative:
<https://www.socrative.com/pricing.html>

NB. Voor deze werkwijze is wel wat voorbereiding nodig van de begeleider.

TOT SLOT

Onderzoek wijst uit dat preventie de beste manier is om pesten terug te dringen. GroepsGedoe is een werkvormen- pakket dat vooral insteekt op nadenken over hoe je met elkaar om moet gaan. Het vormt een aanvulling op bestaande anti-pestprogramma's.

Goed omgaan met pesten en pestgedrag vraagt een pakket aan maatregelen die zowel preventief als curatief kunnen zijn. Er zijn talloze goede programma's hiervoor aan te schaffen. Daaraan vooraf gaat visievorming op de thematiek. Wanneer de mensen die met dergelijke programma's moeten werken samen hebben nagedacht over deze complexe pedagogische situaties, wanneer eigen en andermans (voor)oordelen zijn verkend, ontstaat er een nieuwe gezamenlijke kijk op de problematiek. Een gezamenlijk gedragen visie die leeft in de hoofden en harten van de mensen binnen een organisatie zorgt ervoor dat verandering mogelijk wordt en dat pesten zal verminderen.

GroepsGedoe is een van de pakketten die Kieresoë uitbrengt. Naast dit pakket is er ook het 'Pestpreventiepakket' dat gericht is op leraren en begeleiders van kinderen. Dit pestpreventiepakket bevat gelijksoortige activerende werkvormen, is juist gericht op visievorming en heeft een stevige theoretische onderbouwing.

Vanuit Kieresoë worden ook workshops, lezingen en presentaties aangeboden. Kieresoë kijkt graag met u naar programma's op maat voor thema-avonden en studiedagen voor professionals en voor ouders.

Bent u enthousiast over di werkvormenpakket en bent u opzoek naar ondersteuning bij de uitvoering ervan in de praktijk? Of wilt u met de expertise vanuit Kieresoë een observatie en analyse van een situatie of een groep? De objectieve blik van een buitenstaander kan voor nieuwe inzichten zorgen en u helpen met praktische ondersteuning en tips. <http://www.kieresoë.nl/contact/>

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Colofon

GroepsGedoe is een uitgave van:

Kieresoë

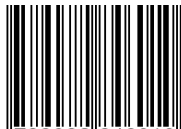
Idee en tekst:
Lucy Reijnen

Illustratie en Vormgeving:
'AemkaOne' Pieter Reijnen

Druk: Gianotten Printed
Media Tilburg

©copyright 2018: Reijnen
Tilburg

ISBN: 978-90- 828460-1- 0

9 789082 846010 >